

Nationella nätverket i pedagogik

Rapport till NSHU

2007-12-21

Bengt Petersson
Samordnare

Institutionen för pedagogik och didaktik

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Innehåll

Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte med nätverket.....	1
Nätverkets deltagare och möten.....	1
Möte 1 - april 2006.....	1
Möte 2 - september 2006.....	2
Möte 3 - mars 2007	2
Möte 4 - oktober 2007	3
Nätverkets arbetssätt	4
Föredragningar	4
Diskussioner.....	4
Diskussioner i regionala grupper möte 3.....	4
Diskussioner i regionala grupper möte 4.....	5
Förväntade resultat	5
1. Webbplatsen	6
2. Kontaktpersoner	6
3. Styrdokument	6
4. Validering.....	6
5. Vägledande fall	6
6. Kursutveckling	7
Diskussion	7
Summary	7
Bilagor	1
Bilaga 1. Kontaktpersoner vid lärosäten	1
Bilaga 2. Samordning av nätverket	2

Inledning

Under våren 2006 inledde institutioner vid nio lärosäten med forskarutbildning i pedagogik ett nationellt samarbete. Frågor som diskuterades var bl.a. förutsättningar för formulering av gemensamma mål för kandidat- och masterutbildningar i pedagogik, riktlinjer och rekommendationer kring formuleringar av förväntade läranderesultat i kursplaner, jämförbara tillträdes- och behörighetsregler för tillträde till avancerad nivå respektive forskarutbildningsnivå i pedagogik och angränsande discipliner, studenttrörlighet inom och utom landet, framtida betygssystem och betygskriterier m.fl. "Bolognarelaterade" frågeställningar.

Bakgrund

Nätverket i pedagogik var ett av 33 ämnesnätverk som hösten 2006 tilldelades medel av NSHU i syfte att arbeta med lärandemål och studenttrörlighet nationellt och internationellt inom ramen för den nya utbildnings- och examensstrukturen. Det var således frågor som nätverket i pedagogik redan påbörjat en diskussion om. Från att vara ett nätverk för ett mindre antal lärosäten har nätverkets tack vare medel från NSHU kunnat "öppnas" för alla högskolor som arbetar med pedagogik som huvudområde i grundutbildningen.

Syfte med nätverket

Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning hade en övergripande syftesbeskrivning som handlade om:

- a) förväntade studieresultat (learning outcomes) för kurser och program på grundnivå och avancerad nivå samt utbildning på forskarnivå
- b) tillträde till program som leder till generella och konstnärliga examina på avancerad nivå
- c) tillträde till utbildning på forskarnivå

Nätverkets deltagare och möten

Nätverket har nu således genomfört fyra nationella träffar. Den första mötet var vid Lunds universitet och de tre följande vid Göteborgs universitet. De två senaste har kunnat arrangeras inom ramen för det ämnesnätverk som NSHU har stött. Nätverket har därmed växt. Från att ha varit färre än tio universitet är nu ett tjugotal lärosäten aktiva medlemmar i nätverket.

Möte 1 - april 2006

Det första nationella mötet kring pedagogikämnet i Bolognaprocessen ägde rum vid Lunds universitet den 27 april. På eget initiativ träffades ett tjugotal deltagare från följande lärosäten till en givande informations- och diskussionsdag som inledning på ett fortsatt samarbete:

- Göteborgs universitet
- Karlstads universitet
- Lunds universitet
- Lärarhögskolan i Stockholm
- Stockholms universitet
- Växjö universitet
- Umeå universitet
- Uppsala universitet

Förutom en lärosätesvis redovisning av centrala och lokal styrdokument, handlingsplaner och tidsplaner, diskuterades olika former för framtida samarbete inom pedagogikämnet och an-

gränsande ämnen, inte minst i ljuset av de olika progressions- och fördjupningskrav som formulerats i regeringsproposition och riksdagsbeslut, och de olika tolkningar av innebörden i dessa krav i relation till definitioner av "huvudämnen", "kunskapsområden", "huvudsakligt område för studier" m.fl.

Möte 2 - september 2006

Det andra nationella mötet genomfördes i september 2006 vid Göteborgs universitet. Deltagarna fortsatta att beskriva förberedelserna och diskuterade likheter och skillnader mellan vårt sätt att se på pedagogikämnet och på de förestående anpassningarna av program- och kursstruktur. Lärosätena hade kommit olika långt vad gällde förberedelserna inför implementering av högskolereformen, bl.a. synsätt och anpassning till ECTS. Medverkande denna gång var:

- Göteborgs universitet
- Karlstads universitet
- Luleå universitet
- Lunds universitet
- Lärarhögskolan i Stockholm
- Växjö universitet
- Örebro universitet

Möte 3 - mars 2007

Det tredje nationella mötet genomfördes i mars 2007 vid Göteborgs universitet. Nu hade nätverket fått medel från NSHU. Denna gång gick inbjudan ut till samtliga universitet och högskolor som har ämnet pedagogik. Uppslutningen blev mycket god. Det kom representanter från 20 lärosäten till träffen. Två representanter från respektive lärosäte rapporterade i plenum om sina erfarenheter av det pågående planeringsarbetet. Naturligt nog blev de efterföljande diskussionerna breda. Vi kunde konstatera att förutsättningarna för hur man arbetar inom pedagogikområdet skiftade mellan lärosäten. Medverkande denna gång var:

- Göteborgs universitet
- Högskolan Dalarna
- Högskolan i Borås
- Högskolan i Gävle
- Högskolan i Halmstad
- Högskolan i Jönköping
- Högskolan i Skövde
- Högskolan Kristianstad
- Högskolan Väst
- Karlstads universitet
- Linköpings universitet
- Luleå tekniska universitet
- Lunds universitet
- Mittuniversitetet
- Mälardalens högskola
- Södertörns högskola
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Växjö universitet
- Örebro universitet

Utöver diskussioner om förändringar i kurser och program med anledning av den nya högskoleförordningen, handlade dialogen under nätverksmötet om hur pedagogik som ämnesdisciplin på högskolan har förändrats och fortsätter att förändras.

Foto: Torsten Arpi

På bilden syns univ lekt Roger Ljungvall, studievägledare Pia Glimstedt, professor Lars Gunnarsson och studierektor Bengt Petersson (samordnare för nätverket). Det organisatoriska ansvaret för pedagogik som ämne i grundutbildningen skiftar. Deltagarna på nätverksmötet kunde bland annat konstatera att "pedagogik" på sina håll är en del av den samhällsvetenskapliga fakulteten, ibland organiserad som en del av en utbildningsvetenskaplig fakultet och ibland organiserad som en del av lärarutbildningen.

Möte 4 - oktober 2007

Det fjärde nationella mötet genomfördes i oktober 2007 vid Göteborgs universitet. Inbjudan gick ut till samtliga universitet och högskolor som har ämnet pedagogik. Även denna gång fick två representanter från respektive lärosäte ekonomiskt stöd för resa och logi. Något färre kunde komma denna gång. Uppslutningen var ändå god med tanke på den pressade situation som många lärosäten stod inför, bl.a. med svag rekrytering även inom området pedagogik:

- Göteborgs universitet
- Högskolan Dalarna
- Högskolan i Borås
- Högskolan i Gävle
- Högskolan i Halmstad
- Högskolan i Jönköping
- Högskolan Kristianstad
- Högskolan Väst
- Karlstads universitet
- Luleå tekniska universitet
- Lunds universitet
- Mittuniversitetet
- Mälardalens högskola
- Södertörns högskola
- Uppsala universitet
- Växjö universitet
- Örebro universitet

Nätverkets arbetssätt

Från att inledningsvis ha haft orienterande och principiella aspekter inför införandet av den nya högskoleförordningen på dagordning, så har nätverket efterhand börjat diskutera de mer konkreta frågorna bl.a. om lärandemål, studiegångar och önskemål om samverkan i program med pedagogiskt ämnesinnehåll. Under de två första träffarna, dvs före det att NSHU gav stöd till nätverket, fanns inga krav på förberedelser inför träffarna. Däremot inför de två senare nätverksträffarna har krav ställts på deltagarna att förbereda en presentation av erfarenheter och vissa faktauppgifter från respektive lärosäte.

Vid nätverksträffarna har själva konferensprogrammet omfattat två halvdagar med en övernattning emellan. På så sätt har deltagarna kunna resa till konferensen ena dagen och genomföra sin återresa på eftermiddagen den andra dagen. Respektive nätverksträff har således tagit två arbetsdagar för varje deltagare. Den sociala dimensionen, dvs att träffa kollegor från landets olika hörn har uppskattats, vilket vi kunnat konstatera i de uppföljningar som gjorts efter varje nätverksträff. Ledningen för nätverket har arbetat målmedvetet på att skapa förutsättningar för öppenhet och delaktighet och på så sätt försöka inbjuda till dialog inom ett ämnesområde som under årens lopp präglats av splittring och konkurrens snarare än endräkt och samarbete.

Nätverket har använt NSHU:s webbplats och där lagt ut information, inbjudan till nätverksträffarna, konferensprogram och arbetsuppgifter samt lärosätesspecifika beskrivningar och resultatrapporter från de genomförda nätverksträffarna.

Föredragningar

Vid det tredje och fjärde mötet har nätverksträffen inletts med att varje lärosäte disponerat 10-15 minuter att i plenum presentera sina lokala erfarenheter för nätverket som helhet. På så sätt har alla deltagare fått överblick över hur man på lärosäten i Sverige ser på utvecklingen. Detta har tagit en betydande del av tillgänglig tid vid nätverksträffarna. Det har legat i ämnesnätverkets uppdrag att åstadkomma denna "omvärldsorientering", så att diskussionerna om samverkan kunde bygga på det breda nationella perspektivet. Presentationerna har divergerat i fokus och omfång, men har uppfyllt det uppställda syftet med programinslaget.

Diskussioner

Efter de lärosätesspecifika föredragningarna har gruppdiskussioner följt, interfolierade med kortare redovisningar i plenum. Deltagarna har vid de två senaste träffarna delats in i grupper efter regional hemvist. Ansvariga för nätverksträffarna har haft som målsättning att underlätta för regional samverkan kring utbildning inom det pedagogiska området. Inte minst väsentligt är att "lära känna kollegor", så att kontakter kan etableras inför ett eventuellt kommande samarbete lärosäten emellan.

Diskussioner i regionala grupper möte 3

Vid mötet i mars 2007, dvs inför start av de nya höstkurserna och programmen bad vi de regionalt sammansatta grupperna att diskutera följande:

- Program- och kursstruktur
- Förkunskapskrav vid antagning till grund- respektive avancerad nivå
- Överbryggande kurser (för att nå upp till avancerad nivå)
- Lärandemål på grund- respektive avancerad nivå
- Examinationskrav

- Vetenskaplig metod
- Uppsats och examensarbete
- Litteratur för kärnkurser (eller motsvarande)
- Webb och kontaktinformation

Det ovanstående diskuterades under två pass, men visade sig vara något omfångsrikt. Det var även uppenbart att lärosätena hade kommit olika långt i förberedelserna och det inte fanns tillräckligt med ”fakta” i mars 2007 att utgå från i dialogen. I uppföljningen av konferensen fanns flera deltagare som ansåg att diskussionerna i grupperna hade varit viktiga för det pågående arbetet vid lärosätet. Detta förhållande stärkte ledningen för nätverket att fortsätta på den inslagna vägen och föreslog ett mer detaljerat förberedelsearbete inför den fjärde nätverksträffen i oktober 2007.

Diskussioner i regionala grupper möte 4

Flertalet lärosäten överlämnade uppgifter till nätverkets samordnare vid den fjärde träffen, som genomfördes i oktober 2007. Såväl presentationer i plenum som diskussionerna kom att utgå från följande diskussionspunkter:

- Pedagogik som huvudområde i relation till andra områden
- Förutsättningar för övergångar mellan magister – master – forskarutbildning
- Kärnfulla mål i ”läs-” och metodkurser
- Kärnfull litteratur i pedagogik

Vid återrapportering i plenum blev det återigen uppenbart att det trots faktaunderlagen och de nyvunna erfarenheterna av höstens kursstarter var det svårt att konkretisera förutsättningarna för samverkan mellan lärosäten.

Stor uppmärksamhet kom att riktas mot ämnesområdets splittring i olika ämnesgrenar och den kritiska diskussion som förts, bl.a. gentemot psykologin på 70-talet, mot didaktiken på 80- och 90-talet och mot utbildningsvetenskap och lärarutbildning under senare år. Frågan om det längre fanns en ämnesdisciplin i pedagogik restes av några deltagare. Det kunde konstateras att ämnets identitet är relaterat till flera av de professorer som tillsatts under 80- och 90-talet och att ämnets nuvarande splittring återspeglas i dessa personers individuella karriärer. De vetenskapliga ledarnas särskiljande intressen tycks vara en bidragande orsak till att ämnet är så pass mångskiftande som det är idag. Detta kan vara ett hinder för studenters studieövergång mellan lärosäten, dvs att synsätt på vad studenter har kunna tillägnat sig vid ett visst lärosäte inte är fullt accepterat vid ett annat lärosäte. Andra försvårande omständigheter för erkännande, tillgodoräknanden och samverkan mellan lärosäten är bl.a. att pedagogikens frågor är ”inbäddade” i andra ämnesspår och att pedagogik som ämne finns i olika utsträckning i lärarutbildningens olika delar, t.ex. inom det allmänna utbildningsområdet. Ytterligare en problematik som diskuterades var relationen mellan ”pedagogik” och ”lärande”, där flera deltagare menade att detta i huvudsak är samma sak, medan andra hävdade att ”pedagogik” är det mer övergripande området och innefattar vetenskapliga aspekter som ”lärandet” inte gör, t.ex. de samhällsvetenskapligt orienterade frågorna.

Förväntade resultat

Nätverket i pedagogik har öppnat för en dialog mellan lärosäten på ett nydanande sätt. Detta beror till viss del på nätverkets existens och frågeställningar, men även på det faktum att studentantalet inom ämnesområdet har sjunkit under senare år. Därmed finns incitament till samverkan mellan lärosäten, inte minst på avancerad nivå och i forskarutbildningssammanhang. Vi kan således förvänta oss att flera initiativ kan komma att tas under kommande år från olika

parter i nätverket. Högskolorna i Västsverige samarbetar redan om kurser i pedagogik och andra ämnesområden.

1. Webbplatsen

Nätverkets webbplats har hittills funnits på NSHU:s projektplats. När nu NSHU ska läggas ned som myndighet, beslutade ledningen för nätverket i pedagogik att flytta webbplatsen till en långsiktigt tryggare placering. Nätverkets webbplats kommer att ha en publik avdelning öppen för alla och en sluten avdelning (bakom lösenord) för de officiella representanterna från respektive lärosäte. Webbplatsens fortsatta utveckling är väsentlig för ett nätverk som omspänner så många lärosäten. Ämnesnätverket i pedagogik har inte till fullo diskuterat dess utformning. Och en osäkerhetsfaktor är naturligtvis finansiering av nätverkets aktiviteter.

2. Kontaktpersoner

Ett resultat från nätverksträffarna är den lista som upprättats över kontaktpersoner vid de lärosäten som deltagit. Det är kollegor som har ansvar för ämnet i grundutbildningen, t.ex. studierektorer och lärare som undervisar och examinerar i pedagogik. Listan över kontaktpersoner finns publicerad på den publika sidan av webbplatsen och e-postadresser på den slutna sidan. Med stöd av listan blir det enklare att kommunicera med kollegor som är kunniga inom ämnesområdet. Vi har kunnat konstatera att en komplettering med ansvariga för forskarutbildning vid respektive lärosäten hade varit bra att ha.

3. Styrdokument

Vid nätverksträffarna har representanterna redogjort för kursplaner, centrala lärandemål samt litteratur som används på olika nivåer. Inlämnade dokument finns tillgängligt på nätverkets webbplats och är tänkta att underlätta för dialog om tillgodoräknanden etc. För fristående kurser har några lärosäten utarbetat rekommenderade studiegångar. Ett antal lärosäten har även masterprogram inom området. Webblänkar till dessa dokument och andra finns att tillgå på webbplatsen. Dessa inlämnade dokument finns på den slutna avdelningen av webbplatsen, eftersom de officiella och giltiga dokumenten måste publiceras av respektive lärosäte. Det kan i annat fall uppstå förvirring om vilket dokument som gäller. Dokumenten på webbplatsen är att betrakta som arbetsmaterial för nätverket.

4. Validering

I syfte att underlätta tillgodoräknanden och valideringsarbete vid lärosätena har nätverket utarbetat en skiss till en s.k. ramkursplan som innefattar en lista över centrala lärandemål samt en lista över tillhörande litteratur. Denna skiss till "ramkursplan" är tänkt att kunna utgöra ett uttryck för nätverkets ambition att delge varandra kärnan i pedagogik. Det kan också utgöra ett riktmärke för valideringsarbetet, men också en utgångspunkt för fortsatt dialog om ämnet pedagogik på grundutbildningsnivå i Sverige. Skissen till ramkursplan finns tillgänglig på den slutna sidan av webben, eftersom lärosätena i högre eller lägre grad anser sig kunna ansluta till dess karaktär. Skissen till ramkursplan ska ses som ett "levande dokument" och kommer att kunna förändras av deltagarna i nätverket i framtiden.

5. Vägledande fall

På nätverkets slutna sida finns ett diskussionsforum där lärosätenas synsätt på principiellt viktiga fall, t.ex. frågor om tillgodoräknanden, kan diskuteras. Diskussionen om dessa fall bildar en grund för överväganden i det fortsatta arbetet med att öppna för studenter med olika bakgrund vid antagning till masternivån, men också visa de problem som kan uppstå när stu-

denter inte förväntas ha tillräckliga kunskaper med sig. Även detta diskussionsforum ligger på den slutna delen av webbplatsen och är således i första hand till för lärosätenas representanter.

6. Kursutveckling

Vid nätverksträffen i oktober beslutades att ett förslag till poänggivande utbildning i ämnet pedagogik på masternivå skulle planeras med stöd av nätverket. En ambition är att ett utkast ska läggas ut på nätverksplatsens intranät, där representanterna från respektive lärosäte har möjlighet att medverka vid innehållslig precisering och genomförande. Distributionsform för kursen kommer att vara nätburen utbildning. Flera lärosäten erbjuder att bidra med expertis.

Diskussion

Frågorna om tillträde till masterprogram och forskarutbildning måste fortsätta. Nätverket i pedagogik har under relativt kort tid haft möjlighet att stödja dialogen. I flera fall är det osäkert i vilken utsträckning studenterna väljer att läsa vidare inom pedagogikområdet, som nu kännetecknas av splittring i disciplin- och professionsspår (t.ex. specialpedagogik, barn- och ungdomsvetenskap, lärande, allmänt utbildningsområde i lärarutbildningen mm): Lärosätenas marknadstänkande spelar naturligt nog också in. Det senare leder till att man myntat ”käcka rubriker” som kan locka studenter till kurserna. Förhoppningsvis har inte viljan att på vetenskaplig grund avtäcka förhållanden som påverkar barns, ungas och vuxnas förutsättningar och förmåga att utvecklas förändrats. Pedagogik som ämnesområde berör alla som är intresserade av frågor som rör ömsesidig påverkan mellan samhälle/ organisation och individ.

Summary

The national network in the subject of Educational Science met for the first time in the spring 2006 at Lund University. The purpose of the national network is to discuss curricula and expected learning outcomes in courses, programmes on the first and the second cycle and also entrance requirements to doctoral studies in educational science. In relation to the reform of higher education and the revised Higher Education Ordinance in Sweden the first of July 2007, the network had the opportunity to describe and discuss the local situation on many institutes of higher education both during the planning phase before the implementation date and the experience from the first enrolment to the new courses and programmes in the autumn semester 2007.

The national network has a common website, where general information about development work is presented. The website also have an intranet, where the members of the network discuss syllabus, obstacles to study due to different entrance requirements, time schedules etc. The network members have ambitions to join in the collaborative development of courses on the advanced level (second cycle). Many institutes can benefit from common courses, since the total numbers of students willing to attend on that level are small. Also, some institutes lack programmes for doctoral studies in the subject of educational science and hence are obliged to cooperate with the universities.

Until October 2007 the network had in all four national meetings. Over twenty institutes of higher education are active members of the network, which during 2007 was sponsored by the Swedish Agency for Networks and Cooperation in Higher Education.

Bilaga 1. Kontaktpersoner vid lärosäten

bengt.petersson@ped.gu.se;
lars.gunnarsson@ped.gu.se;
pia.glimstedt@ped.gu.se;
kerstin.strahle@ped.gu.se;
jke@du.se; lwi@du.se;
susanne.bjorkdahl_ordell@hb.se;
jorgen.dimenas@hb.se;
jonlid@hig.se; pgl@hig.se;
mattias.nilsson@hos.hh.se;
lotta.fritzdorf@hos.hh.se;
christina.chaib@hlk.hj.se;
ann.ludvigsson@hlk.hj.se;
ann-katrin.svensson@hlk.hj.se;
britten.ekstrand@hkr.se;
elisabet.malmstrom@hkr.se;
kennert.orlenius@his.se;
kristina.johansson@hv.se;
inger.jonsson@hv.se;
ulla-karin.nordanger@hik.se;
bjorn.eliasson@kau.se;
ingrid.karlsson@liu.se;
vappu.sunnari@ltu.se;
inger.karlefors@ltu.se;
glen.helmstad@pedagog.lu.se;
mina.odowd@pedagog.lu.se;
jonas.gustafsson@lhs.se;
anna-lena.tvingstedt@mah.se;
anders.olofsson@miun.se;
susanne.sahlin@miun.se;
gunnel.fredriksson@miun.se;
niclas.mansson@mdh.se;
christina.lonnheden@mdh.se;
margareta.ax@mdh.se;
maria.borgstrom@sh.se;
tor.soderstrom@pedag.umu.se;
lennart.wikander@ped.uu.se;
jan.lofgren@ped.uu.se;
daniel.sundberg@vxu.se;
ia.nystrom@vxu.se;
matilda.wiklund@pi.oru.se;

Bilaga 2. Samordning av nätverket

Bengt Petersson, ansvarig för samordning av nätverket, studierektor, universitetslektor i pedagogik, institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet, tel: 031-786 2129, e-post: bengt.petersson@ped.gu.se

Lars Gunnarsson, professor i pedagogik, institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet, tel: 031-786 2493, e-post: lars.gunnarsson@ped.gu.se

Pia Glimstedt, studierektor i pedagogik, institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet, tel: 031-786 2459, e-post: pia.glimstedt@ped.gu.se

Roger Ljungvall, universitetslektor i pedagogik, institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet, tel: 031-786 2487, e-post: roger.ljungvall@ped.gu.se